

สรุปผลการตรวจราชการและติดตามการแก้ไขปัญหาอุทกภัย  
และการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

(ระหว่างวันที่ ๑๓ - ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕)

โดย นายกรัฐมนตรี (นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร)

วันศุกร์ที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๕

ณ ศูนย์ราชการ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

หลังจากที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์เพื่อวางระบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ (กยน.) ได้มีการสรุปกำหนดยุทธศาสตร์ และแผนแม่บทของการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยยึดธรรมชาติของน้ำเป็นหลักคือ น้ำต้องมีที่อยู่ มีที่ไป ประชาชนต้องได้รับการดูแล พื้นที่ชุมชน เศรษฐกิจสำคัญ ทั้งระดับจังหวัดและระดับประเทศต้องได้รับการป้องกัน พื้นที่เกษตรกรรม-ทุ่งรับน้ำ (แก้มลิง) ที่อยู่นอกพื้นที่ป้องกัน รวมทั้งพื้นที่ที่นำมาใช้ผันน้ำหลาก (Floodway) จะต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ซึ่งจะนำหลักการนี้ไปใช้กับทุกพื้นที่

สำหรับวัตถุประสงค์หลักของการลงพื้นที่ในครั้งนี้ เพื่อ

- ๑) ติดตามงานการแก้ไขปัญหาตามแผนงานและโครงการที่ได้รับอนุมัติงบประมาณ รวมทั้งการฟื้นฟู เยียวยา การช่วยเหลือครัวเรือนที่ประสบอุทกภัย
- ๒) ทำความเข้าใจร่วมกับส่วนราชการในพื้นที่ (Area) และส่วนราชการในระดับกระทรวง/กรม (Function) เกี่ยวกับแผนการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม และการบริหารจัดการน้ำตามที่ กยน. กำหนด ทั้งระยะเร่งด่วน และระยะยั่งยืน
- ๓) รับฟังความเห็น และข้อเสนอแนะของประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำไปปรับปรุงและอนุมัติแผนงาน และโครงการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ (Flagship) โดยแบ่งกลุ่มการติดตามงานตามแผนแม่บทออกเป็น ๔ กลุ่มพื้นที่ รวม ๓๑ จังหวัด ประกอบด้วย

๑) พื้นที่ต้นน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่ ๑๐ จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย สุโขทัย อุตรดิตถ์ ตาก น่าน แพร่ ลำปาง ลำพูน และพะเยา

๒) พื้นที่กลางน้ำตอนบน ประกอบด้วยพื้นที่ ๖ จังหวัด คือ พิษณุโลก นครสวรรค์ อุทัยธานี พิจิตร กำแพงเพชร และชัยนาท พื้นที่กลางน้ำตอนล่าง ประกอบด้วยพื้นที่ ๘ จังหวัด คือ สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา ปราจีนบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง ลพบุรี สระบุรี และนครนายก

๓) พื้นที่ปลายน้ำ ประกอบด้วยพื้นที่ ๗ จังหวัด คือ นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครปฐม ปทุมธานี และกรุงเทพมหานคร

การบริหารจัดการน้ำในส่วนในพื้นที่ต้นน้ำ

การบริหารจัดการน้ำในส่วนพื้นที่ต้นน้ำ จะมีการติดตามงาน และมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานปฏิบัติ ประกอบด้วย

๑) **โครงการพระราชดำริ และการดูแลป่าต้นน้ำ การปลูกป่า ฝายแม้ว การรักษาระบบนิเวศ** มอบหมายให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำหนดพื้นที่ปลูกป่าเพื่อปรับปรุงระบบนิเวศ ในลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน สะแกกรัง และป่าสัก รวมพื้นที่ประมาณ ๓๓๐,๐๐๐ ไร่ กำหนดให้ดำเนินการ ให้แล้วเสร็จใน ๓ เดือน โดยให้บูรณาการร่วมกับ กระทรวงมหาดไทย สำนักงาน กปร. และกองทัพไทย ดังนี้ **มูลนิธิปิดทองหลังพระ** กำหนดพื้นที่ปลูกป่าในพื้นที่ชุมชนตามโครงการแม่ฟ้าหลวง และมูลนิธิปิดทองหลังพระ **สำนักงาน กปร.** กำหนดพื้นที่ปลูกป่า ในพื้นที่ชุมชนโครงการหลวง **กองทัพไทย** กำหนดพื้นที่ปลูกป่า ตามแนวชายแดน **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม** ประสาน กระทรวงมหาดไทย กำหนดพื้นที่ปลูกป่า ในพื้นที่สูงและมีชุมชนอาศัยอยู่

๒) **การพัฒนาคลังข้อมูล ระบบพยากรณ์และเตือนภัย** ได้มอบหมายให้ รองนายกรัฐมนตรี (นายยงยุทธ วิชัยดิษฐ) และ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เร่งดำเนินการ เชื่อมโยงระบบข้อมูลทุกหน่วยงานให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน โดยกำหนดให้มี ๓ เครื่องมือสำคัญ คือ ศูนย์ข้อมูลการจัดการน้ำแห่งชาติ ทำหน้าที่เชื่อมโยงระบบข้อมูลทุกหน่วยราชการ เป็นคลังข้อมูล และติดตามสถานการณ์แบบ Real-Time โดยการติดตั้งกล้อง CCTV โดยคาดว่าจะใช้เวลาประมาณ ๓-๖ เดือน **ระบบศูนย์เตือนภัย** มีการเชื่อมโยงแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน จัดทำระบบ คาดการณ์แบบจำลองสถานการณ์และเตือนภัยในเชิงพื้นที่ มีระบบแจ้งเตือนภัยผ่าน Smart Phone, Internet และ Social Media รวมทั้งมีศูนย์รับแจ้งข้อมูล (Call Center) เชื่อมโยงเครือข่ายสื่อ กระจายข่าวหมู่บ้าน และมีการประชาสัมพันธ์โดยสื่อต่างๆ ทั้ง โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ และ Website ในช่วงเวลาที่เหมาะสม และพัฒนาระบบช่วยในการตัดสินใจ (Decision Support System)

๓) **การบริหารจัดการน้ำในเขื่อน** ปรับปรุงเกณฑ์การบริหารน้ำ (Rule Curve) ของเขื่อนใหญ่ ทั้ง ๓๓ แห่ง โดยให้มีความสมดุลในช่วงฤดูฝนและแล้ง ซึ่งต้องพิจารณาถึงน้ำเพื่อการอุปโภค-บริโภค การป้องกันบรรเทาอุทกภัย การรักษาระบบนิเวศ การเกษตร การอุตสาหกรรม ควบคู่กันไปให้เหมาะสม โดยเน้นเขื่อนสำคัญที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อ ลุ่มน้ำเจ้าพระยา เช่น เขื่อนภูมิพล และสิริกิติ์ ตั้งแต่วันที่ ๑ พฤษภาคม ๒๕๕๕ จะปรับเกณฑ์การบริหารจัดการ (Rule Curve) ใหม่ โดยให้มีปริมาณน้ำต่ำสุด อยู่ที่ ๔๕% ซึ่งจะทำให้ ปี ๒๕๕๕ เขื่อนทั้ง ๒ แห่ง สามารถรับน้ำได้ ๑๒,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. มากกว่าปี ๒๕๕๔ ถึง ๕,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม.

### **การบริหารจัดการน้ำในส่วนของพื้นที่กลางน้ำ**

**พื้นที่กลางน้ำ** ได้ติดตามงานและมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานปฏิบัติ ตามยุทธศาสตร์สำคัญ ที่ต้องดำเนินการในพื้นที่กลางน้ำทั้งตอนบนและตอนล่าง คือการหาที่อยู่ให้น้ำ การจัดหาทุ่งรับน้ำ (แก้มลิง) ให้สามารถเก็บกักน้ำได้ประมาณ ๕,๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ซึ่งต้องใช้พื้นที่ประมาณ ๒ ล้านไร่ เป็น พื้นที่เกษตรกรรม และทุ่งรับน้ำธรรมชาติ โดยหลีกเลี่ยงพื้นที่ชุมชน ที่อยู่อาศัย ให้มีผลกระทบน้อยที่สุด จากการลงพื้นที่ในครั้งนี้ สามารถจัดหาพื้นที่แก้มลิง โดยการบูรณาการร่วมกันทุกหน่วยงาน ได้ดังนี้

**พื้นที่กลางน้ำตอนบน** ๖ จังหวัด หาพื้นที่ทุ่งเหนือนครสวรรค์ได้แล้ว ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ เช่นพื้นที่ อำเภอยางชุมน้อย อำเภอบางมูลนาก ฯลฯ รับน้ำได้ประมาณ ๑,๘๕๐ ล้าน ลบ.ม. และได้มอบหมายให้

ทุกจังหวัดในพื้นที่เร่งดำเนินการจัดหาพื้นที่เพิ่มเติมให้ได้ประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ โดยจะต้องให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ที่อยู่อาศัยน้อยที่สุด

**พื้นที่กลางน้ำตอนล่าง** ๘ จังหวัด สามารถหาพื้นที่ทุ่งรับน้ำได้นครสวรรค์ได้แล้ว ประมาณ ๑ ล้านไร่ เช่นพื้นที่รับน้ำทุ่งบางบาล เป็นต้น รับน้ำได้ประมาณ ๓,๑๐๐ ล้าน ลบ.ม. รวมพื้นที่แก้มลิงที่จัดหาได้ในปัจจุบัน ประมาณ ๑.๕ ล้านไร่ รองรับน้ำได้ประมาณ ๔,๙๐๐ ล้าน ลบ.ม.

**การดำเนินการในพื้นที่แก้มลิง** ประกอบด้วย การทำคันปิดล้อมในพื้นที่จำเป็น มีการก่อสร้างทางน้ำเข้า-ออกของน้ำ ขุดลอกทางน้ำ เชื่อมโยงน้ำออกจากแก้มลิง จัดหาเครื่องสูบน้ำ เพื่อเตรียมการให้พร้อมทั้งก่อนรับน้ำหลากและหลังปัญหาอุทกภัยคลี่คลาย รวมทั้งต้องพิจารณาถึงเส้นทางคมนาคมขนส่ง และระบบ Logistics ให้สามารถใช้การได้ โดยยึดหลักเชื่อมโยงแหล่งน้ำด้วยคลอง เชื่อมคลองเล็กสู่คลองใหญ่ การเชื่อมโยงน้ำข้ามลุ่มน้ำ โดยมอบหมายให้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงคมนาคม ดำเนินการจัดทำแผนและโครงการโดยด่วน โดยให้ กย. เป็นผู้กำกับติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานให้ทราบเป็นระยะ ตลอดจนให้แต่ละจังหวัดทำการป้องกันพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของแต่ละจังหวัด รวมทั้งพื้นที่โบราณสถาน ให้ปลอดภัยจากน้ำท่วม และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย จัดทำแผนและโครงการขุดลอกคู-คลอง และสร้างคันป้องกันโบราณสถานอย่างเร่งด่วน โดยให้ กย. เป็นผู้กำกับติดตาม และรายงานผลการดำเนินงานให้ทราบเป็นระยะ

#### **การบริหารจัดการน้ำในส่วนของพื้นที่ปลายน้ำ**

**พื้นที่ปลายน้ำ** ได้ติดตามงานและมอบหมายภารกิจให้หน่วยงานปฏิบัติ ประกอบด้วย

๑) **การป้องกันพื้นที่เศรษฐกิจหลักของประเทศและการผันน้ำ (Floodway)** โดยแบ่งพื้นที่ออกเป็นฝั่งตะวันออก และฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งมีงานที่ต้องดำเนินการเร่งด่วน โดย กระทรวงคมนาคม ร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร และจังหวัดในกลุ่มปลายน้ำคือ นนทบุรี สมุทรสาคร สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา นครปฐม ปทุมธานี ดำเนินการดังนี้ พื้นที่ป้องกันฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา ปรับปรุงคันดินปิดล้อมริมแม่น้ำเจ้าพระยา ป่าสัก ถึงเขื่อนพระราม ๖ และริมคลองระพีพัฒน์แยกใต้-คลอง๑๓-คลองพระองค์ไชยานุชิต ซ่อมแซม ประตูน้ำและติดตั้งสถานีสูบน้ำเพิ่มเติม เช่น ประตูระบายน้ำปากคลองรังสิต คลองอ้อม คลองบ้านพร้าว ปรับปรุงคลองระบายน้ำภายในคันดินปิดล้อม โดยเฉพาะคลองแนวเหนือใต้ ปรับปรุงทางน้ำหลาก (Floodway) นอกคันดินปิดล้อม ตั้งแต่แม่น้ำป่าสักมาตามคลองระพีพัฒน์แยกใต้-คลอง๑๓-คลองพระองค์ไชยานุชิต-อ่าวไทย โดยขุดลอกคลอง/กำหนดขอบเขตทางน้ำหลาก/ปรับปรุงช่องทางน้ำที่ตัดผ่านถนน ปรับปรุงย้ายแนวคันป้องกัน จากแนวคันพระราชดำริด้านทิศเหนือไปอยู่ริมคลองรังสิต และด้านทิศตะวันออกไปตามถนนนิมิตรใหม่ไปจนถึงคลองรังสิตพร้อมสร้างประตูระบายน้ำสถานีสูบน้ำชั่วคราว

สำหรับพื้นที่ป้องกันฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา ปรับปรุงคันปิดล้อมริมแม่น้ำเจ้าพระยา-ริมคลอง พระยาบันลือ (ฝั่งใต้) -ริมแม่น้ำท่าจีน ซ่อมแซมประตูน้ำและติดตั้งสถานีสูบน้ำเพิ่มเติม (ริมคันปิดล้อม) เช่น ประตูระบายน้ำปากคลองมหาสวัสดิ์ ประตูระบายน้ำคลองพระพิมล ปรับปรุงคลองระบายน้ำภายในคันดินปิดล้อมโดยเฉพาะคลองแนวเหนือ-ใต้ ทั้งในพื้นที่ชลประทานและพื้นที่ กทม. ให้สามารถระบายน้ำไปยังพื้นที่แก้มลิงสนามชัย-มหาชัยได้ ตลอดจนการปรับปรุงทางน้ำหลาก(Floodway)

นอกคันปัดล่อ้ม ตั้งแต่พื้นที่ชลประทานเจ้าเจ็ดบางยี่หน ไปทางบางเลน-นครปฐม-บ้านแพ้ว- สมุทรสาคร ลงสู่อ่าวไทย โดยการขุดลอกคลอง/กำหนดขอบเขตทางน้ำหลาก/ปรับปรุงช่องทางน้ำที่ตัดผ่านถนน (เช่น ถนนบางเลน-กำแพงแสน / ถนนนครชัยศรี-นครปฐม-บ้านโป่ง / ถนนเลียบคลองดำเนินสะดวก ถนนสมุทรสาคร-สมุทรสงคราม)

๒) **การป้องกันพื้นที่อุตสาหกรรม** รัฐบาลได้มีแผนและงบประมาณจัดทำพื้นที่ปัดล่อ้มป้องกันพื้นที่นิคมอุตสาหกรรม โดยการปรับปรุงคันที่มีอยู่แล้ว ทั้งในส่วนที่เป็นกำแพงคอนกรีตเสริมเหล็ก และคันดินให้สามารถป้องกันน้ำไม่ให้เข้าสู่นิคมอุตสาหกรรม พร้อมทั้งปรับปรุงและเสริมให้แข็งแรงสามารถกันน้ำได้ รวมทั้งจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมในพื้นที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวมที่ชัดเจน ไม่ใช่การป้องกันนิคมอุตสาหกรรมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ต้องรวมถึงการจัดการด้าน โลจิสติกส์ และระบบกระจายสินค้า การจัดระบบการคมนาคมขนส่ง และการเดินทางเข้าออกนิคมอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดน้ำท่วมเป็นเวลานาน และมอบหมายให้กระทรวงคมนาคม ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม ดำเนินการ ติดตาม และรายงานผลเป็นระยะ ในส่วนที่แต่ละนิคมฯ สร้างพนัง กั้นน้ำของแต่ละนิคมฯ ถือเป็น Safety อีกชั้นหนึ่ง นอกจากนี้ที่รัฐบาลได้ดำเนินการไว้ โดยมอบหมายให้กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นผู้ติดตามการดำเนินงาน และรายงานผลเป็นระยะ

**การป้องกันและซ่อมแซมโบราณสถาน** ที่ได้รับความเสียหายจากอุทกภัยจำนวน ๑๕๘ แห่ง ใน ๔ จังหวัด คือ อยุธยา สิงห์บุรี อ่างทอง และสระบุรี อนุมัติงบประมาณ จำนวน ๗๗๕ ล้านบาท เพื่อเร่งดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด สำหรับการป้องกันมอให้กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกันจัดทำแผนป้องกันระยะยาว โดยมอบให้ กยท. พิจารณา

สำหรับการดูแลเยียวยาส่วนใหญ่รัฐบาลได้มีการดำเนินการเกือบครบแล้วเหลือเฉพาะในส่วน of พื้นที่ปลายน้ำ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่เหลือน้อยในส่วนของการที่ประชาชนอาจจะยังไม่ได้รับการติดต่อ ซึ่งดำเนินการเกือบหมดแล้ว และได้มีการอนุมัติดำเนินการโครงการเพิ่มเติมเร่งด่วนจากการลงพื้นที่ในครั้งนี้ (Flagship) ซึ่งกำหนดให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จ ภายใน ๓ เดือน สรุปโครงการ Flagship ทั้งหมด ๑๑๗ โครงการ วงเงินงบประมาณ ๔,๙๙๘.๕๕ ล้านบาท ประกอบด้วย โครงการแก้มลิง โครงการเร่งการระบายน้ำ โครงการป้องกันพื้นที่สำคัญ โครงการถนนและคมนาคม โครงการอ่างเก็บน้ำ และโครงการอื่น ๆ และได้เน้นให้พื้นที่ในกรุงเทพมหานครเร่งดำเนินการโครงการ Flagship เพื่อเร่งการระบายน้ำ สร้างท่อบก้นน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงแนวคันคอนกรีตบริเวณแนวคันพระราชดำริ เร่งทำความสะอาดท่อระบายน้ำในชุมชนส่วนที่เหลือน้อยทั้งหมด รวมทั้งการติดตั้ง Barrier กั้นน้ำที่สามารถเคลื่อนย้ายนำไปใช้ในพื้นที่ต่างๆ ได้โดยสะดวกรวดเร็ว โดยให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสนอที่ประชุม คณะรัฐมนตรีรับทราบต่อไป

นายกรัฐมนตรีได้ สรุปภาพรวมการตรวจราชการและติดตามการแก้ไขปัญหาอุทกภัยและการบริหารจัดการน้ำ ในพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำตลอดระยะเวลา ๕ วัน ว่า ในช่วง ๓ เดือนต่อจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ผู้ตรวจราชการ กยท. และรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง จะมีการติดตามการทำงานอย่างใกล้ชิด เพื่อรัฐบาลจะได้ชี้แจงความคืบหน้าให้ประชาชนและสื่อมวลชนได้รับทราบต่อไป จากนั้นนายกรัฐมนตรีได้กล่าวขอบคุณทุกหน่วยงานทุกกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด และกรุงเทพมหานคร ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยเฉพาะภาคประชาชนที่เสียสละพื้นที่รับน้ำ ซึ่งรัฐบาลยืนยันว่าจะดูแลและเยียวยาพี่น้องประชาชนให้ดีที่สุด

-----